

Whom Should I Give To? – Foundational Texts

1) When you reap the harvest of your land, you shall not reap all the way to the corners of your field, or gather the gleanings of your harvest. You shall not pick your vineyard bare, or gather the fallen fruit of your vineyard. You shall leave them for the poor and the stranger. I am YHVH your God. (Lev 19:9-10)	ויקרא פרק יט (ט) וּבִקְצֹרְכֶם אֶת קְצִיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֹּר וְלִקֹּט קְצִירְךָ לֹא תִלְקֹט : (י) וְכִרְמְךָ לֹא תְעוּלֵל וּפֶרֶט כִּרְמְךָ לֹא תִלְקֹט לְעֹנִי וְלִגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם :
2) And when you reap the harvest of your land, you shall not reap all the way to the corners of your field, or gather the gleanings of your harvest. You shall leave them for the poor and the stranger. I am YHVH your God. (Lev 23:22)	ויקרא פרק כג (כב) וּבִקְצֹרְכֶם אֶת קְצִיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ בִּקְצֹרְךָ וְלִקֹּט קְצִירְךָ לֹא תִלְקֹט לְעֹנִי וְלִגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְקֹנֶה אֱלֹהֵיכֶם : ס
3) When you have set aside in full the tenth part of your yield – in the third year, the year of the tithe – and have given it to the Levite, the stranger, the fatherless, and the widow, that they may eat their fill in your settlements... (Deut 26:12)	(יב) כִּי תִכְלֶה לַעֲשֹׂר אֶת כָּל מַעֲשֶׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שָׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לְלוֹי לִגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמְנָה וְאָכְלוּ בְשַׁעְרֶיךָ וְשָׂבְעוּ :
4) This, then, shall be the priests' due from the people: Everyone who offers a sacrifice, whether an ox or a sheep, must give the shoulder, the cheeks, and the stomach to the priest. You shall also give him the first fruits of your new grain and wine and oil, and the first shearing of your sheep. For YHVH your God has chosen him and his descendants, out of all your tribes, to be in attendance for service in the name of YHVH for all time. (Deut 18: 3-5)	דברים פרק יח (ג) וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זִבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לָכֶּהֱן הַזֶּרֶעַ וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה : (ד) רֵאשִׁית דָּגְנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וְרֵאשִׁית גֹּז צֹאנְךָ תִּתֵּן לוֹ : (ה) כִּי בּוֹ בָחַר יְקֹנֶה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שִׁבְטֶיךָ לַעֲמֹד לִשְׂרֵת בְּשֵׁם יְקֹנֶה הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים : ס
5) When you reap the harvest in your field and overlook a sheaf in the field, do not turn back to get it; it shall go to the stranger, the fatherless, and the widow – in order that YHVH your God may bless you in all your undertakings. When you beat down the fruit of your olive trees, do not go over them again; that shall	דברים פרק כד (יט) כִּי תִקְצֹר קְצִירְךָ בְּשֵׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בְּשֵׂדֶךָ לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לִגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמְנָה יִהְיֶה לָמַעַן יְבָרְכְךָ יְקֹנֶה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ : (כ) כִּי תִחַבֵּט זֵיתְךָ לֹא תִפְאַר אַחֲרֶיךָ לִגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמְנָה יִהְיֶה : ס (כא) כִּי תִבְצֹר כִּרְמְךָ לֹא תְעוּלֵל אַחֲרֶיךָ לִגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמְנָה יִהְיֶה : (כב) וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנֹכִי

go to the stranger, the fatherless and the widow. When you gather the grapes of your vineyard, do not pick it over again; that shall go to the stranger, the fatherless and the widow. Always remember that you were a slave in the land of Egypt; therefore do I enjoin you to observe this commandment. (Deut 24: 19-22)	מצוה לעשות את הדבר הזה : ס
6) There are 4 types of gifts from the vineyard: fallen grapes, forgotten fruits, corner of the field and scattered bunches of grapes. There are 3 types of gifts from the crops: fallen sheaths, forgotten sheaths, and corner of the field. There are 2 types of gifts from the trees: forgotten fruits and corner of the field. None of these have the right of “tovah” – directing to whom you want to have it. Even a poor person of Israel one must forcibly remove it from his hand (if he wanted to direct it to a particular poor person, or certainly if he wanted it for himself). The poor tithe one does not have the right of “tovah” (cannot direct it). Even a poor person of Israel one must forcibly remove it from his hand. But other priestly gifts such as the shoulder, cheeks and stomach (various parts of the animal that is sacrificed as hulin) one does have the right of “tovah” and can give it to whomever he wishes. (Tosefta Peah 2:13)	תוספתא מסכת פאה (ליברמן) פרק ב הלכה יג [ארבע] מתנות בכרם : פרט שכחה ופאה ועוללות שלש בתבואה : לקט שכחה ופאה שתיים באילן : שכחה ופאה כל אילו אין בהם משם טובה אפי' עניי שבישראל מוציאים אותנו מידו [מעשר עני אין בה משום טובה אפילו עני שבישראל מוציא את שלו מתחת ידו] ושאר מתנות כהונה כגון הזרוע והלחיים והקבה יש בהן משם טובה ונותן לכל כהן שירצה
7) (Leket, Shichecha and Peah) - All of them don't have “tovat hana'ah” for the owner (the right to give it to whomever you want). What is the reason? It is written about these “leave behind.” And even a poor person in Israel one must forcibly remove it from his hand, because it is written (Lev 23:22): “The fallen sheaths (leket) one must not retrieve (te-laket). Leave it for the poor and the stranger.” This is to warn the poor on his own (ie even a poor person must leave fallen	תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלא עמוד ב וכולן אין בהן טובת הנאה לבעלים, מאי טעמא? עזיבה כתיבא בהו, ואפי' עני שבישראל מוציאים אותו מידו, דכתיב: ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אותם - להזהיר עני על שלו. ומעשר עני המתחלק בתוך הבית יש בו טובת הנאה לבעלים מאי טעמא? נתינה כתיבא ביה

sheaths). But the poor tithe, which is distributed in the house, one does have “tovat hana’ah” and can give them to whomever he wants. What is the reason? It is written “And you shall give (Deut 26:12).” (Babylonian Talmud Hullin 131b)	
8) The poor person’s tithe, which is distributed in the threshing floor, does carry with it “tovat hana’ah.” Rather the poor come and take regardless of his will. Even a poor person in Israel one must forcibly remove it from his hand. But one who distributes in his house, he does have “tovat hana’ah” and can give it to whomever he wants. (Rambam Laws of Gifts to the Poor 6:10)	רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ו הלכה י ומעשר עני המתחלק בגורן אין בו טובת הנאה לבעלים אלא העניים באים ונוטלין על כרחו ואפילו עני שבישראל מוציאין אותו מידו, אבל המתחלק בבית יש לו טובת הנאה לבעלים ונותנו לכל עני שירצה.
9) Mar Zutra said: Even a poor person who survives from the public charity must give charity. (Babylonian Talmud Gittin 7b)	תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ז עמוד ב אמר מר זוטרא : אפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה.
10) They took a vote in Usha that a person should give away 20% of his property to fulfill mitzvot.... Rabbi Gamliel son of Ininya asked of Rabbi Mana: How could someone give 20% of his property? In five years he will have lost all his possessions! He answered. At first give of the principal (assets), and going forward, give from income. (Jerusalem Talmud Peah 1:1; 15b)	תלמוד ירושלמי מסכת פיאה פרק א דף טו טור ב /ה"א נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצות למצות עד היכן רבן גמליאל בן אינייא ורבי אבא בר כהנא חד אמר עד כדי תרומה ותרומת מעשר וחרנה אמר כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך כמראשית כל תבואתך רבי גמליאל בר אינייא בעא קומי רבי מנא מה חומש בכל שנה ושנה לחמש שנים הוא מפסיד כולא אמר ליה בתחילה לקרן מיכן ואילך לשכר
11) שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך (רוטנברג), הוצאת מוסד הרב קוק (ערך י. ז. כהנא), תשובה קל"א מעות מעשר יראה אחרי שהחזיקו לתתם לעניים אין לשנותם למצוה אחרת, דנראה כגזול עניים, דאף על פי שאינו מן התורה אלא מנהג, הא קיימא לן דברים המותרים ואחרים נוהגים בהם איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם, שנאמר לא יחל דברו, ולא יחל הוא מדרבנן, כד"פ ואילו מותרין. ולא דמי להא דריש פרק קמא דערכין ישראל שהתנדב נר ומנורה לבית הכנסת מותר לשנותה למצוה אחרת, דשאני התם דאידי ואידי מצוה לגבוה. אבל מעות מעשר כספים כבר זכו בהם עניים ע"י מנהג, שכך נהגו כל הגולה, ואין לשנות מעניים למצוה אחרת שאין לעניים צורך בהן, דתנן פ"ב דשקלים מותר עניים לעניים.	

11) It seems that since the custom has been established for maaser money to be given to the poor, it must not be allocated to any other mitzvah, as that would be like stealing from the poor. Even though (maaser kesafim) is not a Torah command but a minhag, we have a principle that when a group of people has undertaken a prohibition, in regard to something which is permissible, the prohibition may not be waived, in accordance with the verse “He shall not break his word” (Num 30:2). This injunction is rabbinic, as is explained in Nedarim 15a.

This is not analogous to the case in Arakhin 6b that a Jew who has volunteered to give a candle and lamp to a synagogue may change this for another mitzvah. In that case, both are mitzvot for Hashem, whereas maaser money has been acquired by the poor on the strength of the minhag which has been accepted in the whole of the diaspora. One must not divert it from the poor and use it for any other mitzvah not serving the needs of the poor, since the Mishnah states in Chap 2 of Shekalim (Mishnah 5): “What has been left over from money allocated to the poor belongs to the poor.”

(Maharam of Rotenberg, Teshuva 131).

12) Can a person fulfill his obligation to give gifts to the poor on Purim by giving them maaser money? Do we say that since maaser belongs to them he is merely giving them what is already theirs? Or do we say that the major aim of the ordinance was to give joy to the poor and he has then fulfilled his obligation since the poor do not care whether he uses maaser money or not, but only wish to be joyful; the right of selection to whom to give the maaser (Tovat Hana'ah) belongs to the owner, and when he exercises this right for one particular poor man he enables this poor man to rejoice?

Answer: It seems to me that one cannot use maaser money for gifts for the poor on Purim. Any rabbinic enactment is a binding obligation and he would therefore be paying a debt from maaser (which does not belong to him) and in which he has only the Tovat Hana'ah (right of disposal). Some of our rabbis rule that it (Tovat Hana'ah) is not considered as the donor's property. But even those who rule that it is considered as his own property would agree that a binding obligation can only be met from unassigned funds. ...In the case of gifts to the poor on Purim, the rabbinic ordinance placed a personal obligation on him and he can fulfill this only with his own money...

שו"ת מהרי"ל סימן נו

שאלה + עוד שאל, פ' + ז אם אדם יוצא מצות מתנה לאביונים במה שנותן להם מעות של מעשר. מי אמרין כיון דהמעשר בלאו הכי שייכא להם לא יצא דהא נותן להם משלהם, או דלמא עיקר תקנה כדי לשמחן, אם כן יצא לאביונים כי אינם מקפידין אם נותן להם מעשר אם לאו, רק שהם שמחים וטובת הנאה של מעשר הוא של בעלים, וכשנותן לזה העני ולא לאחר אז הוי [ליה] שמחה.

תשובה ומתנות לאביונים, עני"ד נוטה דלא נפיק במעות מעשר כיון דתקנתא דרבנן [היא] הוי דבר שבחובה, ונמצא זה פורע [חובו] ממעשרו ואין לו בו אלא טובת הנאה, ויש מרבתינו דפסקו דאינו ממון + מרדכי שבועות סי' תשס"ז, ב"מ סי' רמ"א, מהר"ם ב"ב תפ"ו ח"ב סי' ק"ל + למ"ד ממון + אלו"ז ח"ג ב"מ י"א, ב', רא"ש פ"ב דקידושין סוף סי' ל"א (כ"כ רבינו בשו"ת החדשות סי' ק"יב עמוד קמ"א אבל עיין ש"ך חו"מ סי' ש"נ) + מ"מ הוי דבר שבחובה וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין + מנחות פ"ב, א'.

ואע"ג דרבנן בתראי הר"י אופנהיים שרי להאכילו לאביו בזמן הזה כמו שכתבתי לך כבר + לעיל בסימן נ"ד + התם היינו טעמא דלא קפדינן אלטותא דתבא מאירה למי שמאכיל את אביו כו' + קידושין ל"ב, א' + וטעמא משום [גנאי] [דגנאי] הוא לאביו וכה"ג דהוי + דרבנן ליכא גנאי, פ' א' ול"י + דרבנן לא וליכא גנאי ואין כאן חובה אלא שיהא לאביו מזונות והרי + אית ליה, ב' מ' + יהי ליה, אבל הכא דעיקר תקנה וחיובא + וחיובא עליה רמ"א, א' ול"י + הוי עליה רמ"א לא נפיק אלא מדידה. והמדקדק וחס על שלו יכול ליתן משלו שתי פרוטות, או לסמוך על מעות פורים (לאפושי)

(Maharil – R Jacob ben Moshe Halevi Moellen
 1365-1427 - Responsa #56)

[ולאפושין להו מן המעשר + פסק זה של רבינו
 מוזכר במג"א סי' תרצ"ד ס"ק א', ועיין מטה
 משה סי' תתרט"ו.]

שאלה ב שאלה מאת א' להגאון מהו יסוע נכ"ו אם מותר לשלם
 תעניות מעשר תעניות קנן ושאר מלוא צעקום פ"ס חקנה
 צעיר שכל א' מחויב לקנות מלוא צעקום פ"ס חקנה
תשובה הכנה מכת"ה רובם לדמות זה הדין צתחילת הוהמשה להא דאמרי
 צתגיגה דדבר שצחונה אינו צל חלל מן החולין וא"י חמה
 איזה דרך מלא מכת"ה לדמות דבר זה לדין קרצנות דאחא מקרא דזצחנה פסח
 לה' לאן ובקר כל דבר הצל מן הללן ובקר יהא דומה למסחולדקה עם
 טינה ללאן ובקר וגדולה חזו הקשו החי' פ' סחודה דף פ"ב ע"א אימא
 דוקא לאן ובקר עופות ומנחות ולחמי חודה מנין עכ"ל חוק' ונהו לרצון
 דפליגי פ"ס חרי' וצריח להו דכל קרצנות מדמינן להדי כח"ש חוקפוח פ"ס
 חזל לדקה חס עינה לכאן וכן מוכח צחולין דצעינן קרא כחשפט לעולה
 עוף הכי חס' עולות העוף דהוא ג"כ קרצן צעינן קרא ולא ילפינן כפסח'י
 מחטאת צחמה מכת"ה לדקה ואפי' למאן דיליף צחודה מחטאת דכן מהר"י
 חוק' הכ"ל על קושיאם ח"ל ולמאן דיליף כל קרצנות מחטאת ניחא עכ"ל חזל
 לדקה אין עכ"ל לכאן דמאן דיליף מחטאת הוי טעמא מהקישא דהקשו כל
 הקרצנות זה לזה מפסקו חזא החורה לעולה ולמנחה וכו' בדאיחא בגמרא
 צפי' דזחחים ואין ענין לדקה ג"ס עוד כחצו חו' פ"ק דחולין דף כ"א
 ד"ה מה טעמא וכו' דלאו כל הקרצנות מן החולין בלות דקרצנות נדבה
 בלות מן המעשר וכ"כ צתגיגה פ"י אם אמר הכי זו עולה חע"כ דחייצ צה
 להציאה וכו' דאינו חייב צחחירות חיע חייב להציאה והוי דבר שצחונה
 קלה מכת"ה לדקה דלא רמיזה החס ועוד עאל ליעאל לן דאפי' קרצנות אין
 להציאם מן המעשר שלנו והלא מעות מעשר שלנו הוא חולין גמור בחי'ש
 סח"ש ז"ל צחשונה והציאה צמור ח"מ ס' ר"צ לענין גמור צלצו ליתן לדקה
 דחולין מקדשים לא ילפינן והאידינא כל הקדש יס לו דין חולין כו' עכ"ל
 ואפי' מאן דפליג עלי' החס סיינו לענין זה דגמור צלצו דלענין זה הוי לדקי
 בכלל דברים ונדבות דכולהו לענין נדד אחד קרא אחי' צפי' דר"ה מולא

13) May maaser money be used to pay for the salary of the President or other
 (communal) mitzvah in a city where there is an edict obliging everyone to make a
 specific contribution each year towards such communal expenses?

Answer: You (the questioner) want to compare this law to the rule spelled out in Hagiga
 (7b): "A binding obligation can only be met from unassigned funds (hullin)." But I
 wonder how you could make the comparison between this case and the laws of
 sacrifices...what is the connection between a Pesah offering and tzedakah?

Our maaser money is completely from "unassigned funds" – hullin. As the Rosh wrote in
 his responsa, and the Tur brought in Hoshen Mishpat #212: If a person decided in his
 mind (without saying it explicitly) to give something to hekdes, he is committed to do
 so. But if one decided to give to tzedakah in his mind only, we don't learn the same,
 because we can't learn from Temple funds (kodhsim) to unassigned funds (hullin). And
 today, all categories of hekdes have the status of hullin.

Therefore, since he is paying funds for mitzvot because of the decree of the community,
 he does not have to give additional maaser. Since he gave of his money, why should he
 give twice? This is not similar to maaser sheni or maaser ani (poor tithe) which he has to
 give from his grainhouse. (Responsa of Pnai Yehoshua –Yehoshua Hoschel b Yosef d 1648 – OH #2)